Tomáš Horeháj

# Restoratívna justícia ako alternatívny spôsob získania odškodnenia obetí[1]

**Anotácia:** Koncept restoratívnej spravodlivosti je tradične spätý s využitím tzv. restoratívnych programov (mediácie, restoratívnych konferencií, kruhov a i.). Cieľom tejto vedeckej štúdie je hľadať prienik medzi restoratívnou justíciou a získaním odškodnenia obetí od páchateľov trestných činov práve jej využitím, a to prostredníctvom metódy analýzy, syntézy, indukcie a dedukcie. Ide o štúdiu spracovanú na základe výsledkov získaných z prieskumu, ktorý bol ako prvý uskutočnený so zameraním na nami riešenú problematiku. Prieskum bol realizovaný prostredníctvom techniky kriminologického skúmania, akým je dotazník s možnosťou otvorených otázok, ktorý je súčasťou riešenej vedeckovýskumnej úlohy „*Implementácia zákona o obetiach trestnej činnosti do policajnej a viktimologickej praxe*“, projekt ktorej je evidovaný v Knižnici Akadémie Policajného zboru v Bratislave pod číslom VÝSK 255.

**Kľúčové slová**: restoratívna justícia, odškodnenie, náprava, obeť

## 1 Teoretické východiská riešenej problematiky

Restoratívna justícia má predovšetkým slúžiť obetiam, nápravám ich škôd a ich potrebám. Jej zámerom je poskytnúť obeti bezpečné prostredie, v rámci ktorého táto môže manifestovať svoje emócie v ich najčistejšej podobe a poskytnúť jej hlas a podporu pri zotavovaní sa z doživotných dôsledkov spáchaného trestného činu. Jedným z prvotných impulzov, kvôli ktorým došlo ku vzniku restoratívnej spravodlivosti, bola prirodzená potreba sústrediť sa na práva obetí vrátane ich práva na náhradu trestným činom spôsobenej ujmy. V tejto súvislosti je nutné pripomenúť, že získanie náhrady škody nie je primárnym účelom konvenčnej trestnoprávnej justície.[2] Restoratívne procesy pritom môžu slúžiť ako alternatívne riešenie sporu na osobnostnej úrovni medzi páchateľom a obeťou a taktiež aj ako alternatívny spôsob, ako sa obete môžu domôcť nápravy svojich práv a naplneniu svojich potrieb. Jednou z týchto, dozaista naliehavých potrieb, je i aktívna snaha obete domôcť sa odškodnenia vlastnou, mimosúdnou cestou.

Finančné odškodnenie je jedným z nástrojov terciárnej preventívnej politiky štátu, ktorým tento uznáva zraniteľné postavenie obete a poskytuje jej efektívny prístup k spravodlivosti. Smernica č. 2004/80/EÚ má byť garanciou toho, že obeť, ktorej bola spôsobená ujma na zdraví v inom členskom štáte, bude mať prístup k odškodneniu za rovnakých podmienok ako v domovskom štáte.

„*Ak je odškodnenie správne nastavené, malo by mať na obete pozitívny a nápravný dopad. Pokiaľ je ale realizované neprofesionálne, môže mať negatívny, ba priam odstrašujúci efekt v podobe druhotnej viktimizácie a ďalších psycho-patologických komplikácií pre obeť.*“[3] Restoratívna justícia musí smerovať k náprave škody spôsobenej obeti v dôsledku trestného činu. Možnosti takejto nápravy sú rozmanité: od jednoduchého ospravedlnenia sa po požiadavku odpustenia až po symbolické peňažné odškodnenie.

Ako navrhla aj Joëlle Milquet, bývalá špeciálna poradkyňa pre vtedajšieho prezidenta Európskej Komisie, Jeana-Claudea Junckera, v jej správe *Posilnenie práv obetí: od odškodnenia k náprave,* v jednom zo svojich odporúčaní do budúcna, a to využitie mediácie medzi obeťou a páchateľom za účelom získania odškodnenia pre obete. Takýmto

---

[1] Príspevok je spracovaný ako výstup z vedeckovýskumnej úlohy VÝSK. 255 s názvom „*Implementácia zákona o obetiach trestných činov do policajnej a viktimologickej praxe*“, ktorej je autor spoluriešiteľom.

[2] Pozri napr. § 1 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok.

[3] Organizácie na pomoc a podporu obetiam realizovali pod záštitou Victim Support Europe prieskum ohľadom špecifických potrieb obetí terorizmu vo Francúzsku, Belgicku a Španielsku.

spôsobom by sa mohlo dosiahnuť uzmierenie a poskytnutie (peňažnej) náhrady v štádiu predsúdneho konania by mohlo mať zmierňujúce účinky a predstavovať formu odklonu od menej závažných trestných činov.[4]

Našou snahou bude nájsť odpoveď na otázku, či a akým spôsobom môže restoratívna justícia poslúžiť ako alternatívna cesta k získaniu náhrady škody pre obete. Za týmto účelom bol realizovaný prieskum, v rámci ktorého sme prostredníctvom anonymného štandardizovaného dotazníka oslovili odborníkov z aplikačnej praxe v oblasti trestného práva a restoratívnej justície a snažili sa hľadať odpovede na vyššie uvedené otázky.

Proces restoratívnej justície (ďalej len „RJ“) by sme mohli definovať ako akýkoľvek proces, pri ktorom sa obeť, páchateľ a, pokiaľ je to vhodné, členovia komunity stretávajú za účelom aktívneho vyriešenia následkov trestného činu za pomoci nestrannej, tretej strany.[5] Restoratívne procesy môžu mať rôznu podobu, v závislosti od techník a typov dialógov, ktoré používajú (v EÚ je najčastejšia mediácia, no vo svete sa často využívajú aj restoratívne konferencie alebo kruhy).

Charakteristickou črtou všetkých procesov RJ je naratív alebo dialóg ako forma rozprávania príbehov, ako prostriedok na prezentáciu myšlienok a vyjadrenia pocitov medzi stranami. Tento špecifický typ komunikácie má povzbudiť strany, aby rozprávali úprimne „zo srdca“, ako aj „z hlavy“ a má ich tak zapojiť fyzicky, mentálne, ale aj intelektuálne a spirituálne do procesu.[6]

Ako úplne prvým a v súčasnosti najčastejšie využívaným modelom je **mediácia** medzi páchateľom a obeťou (*victim-offender mediation*). Ide o proces, v ktorom nestranne tretia strana pomáha obeti a páchateľovi v komunikácii, a to buď priamo (stretnutie zoči-voči) alebo nepriamo (prostredníctvom písomnej korešpondencie).[7] Tento typ procesu je navrhnutý tak, aby reflektoval potreby obetí na jednej strane, kým na strane druhej neopomenul páchateľa na prevzatie zodpovednosti. Mediáciu môže počas ktoréhokoľvek štádia trestného konania navrhnúť policajt, prokurátor, súd, ale možno ju začať aj na návrh obete alebo páchateľa. Proces mediácie dáva priestor obom stranám na vyjadrenie svojich pocitov, obetiam dáva pritom čo najväčší hlas pri hľadaní riešenia, nakoľko tieto môžu páchateľovi priamo adresovať, aký dopad mal pre ne trestný čin, napokon môže viesť k lepšiemu porozumeniu pre obe strany a niekedy aj k odškodneniu.[8]

Štyri základné kritériá musia byť však splnené, aby bola mediácia úspešne zavŕšená:

- páchateľ musí prijať zodpovednosť za škodu, ktorú obeti spôsobil (resp. túto nepopierať);
- obe strany sa zhodujú na základných faktoch o spáchanom trestnom čine;
- obe strany sa dobrovoľne chcú procesu zúčastniť a chápať jeho podstatu a

[4] EUROPEAN COMMISION: *Strengthening victims‘ rights: from compensation to reparation, Report of the Special Adviser J, Milquet to the President of the European Commission, Jean-Claude Juncker* . s. 56. Dostupné na https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/strengthening_victims_rights_from_compensation_to_reparation_rev.pdf

[5] United Nations Office on Drugs and Crime: Handbook On Restorative Justice Programmes, 2nd edition, 2020, s. 5. Dostupné na: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/20-01146_Handbook_on_Restorative_Justice_Programmes.pdf

[6] JOHNSTONE, G., VAN NESS, D. W. *The meaning of restorative justice. In A restorative justice reader*. New York: Routledge, 2013. s. 17.

[7] Tamtiež, s. 212-213.

[8] STRÉMY, T., KURILOVSKÁ L., VRÁBLOVÁ M.: *Restoratívna justícia*. Praha: Leges, 2015. s. 52.

- obeť i páchateľ považujú samotný proces za bezpečný.

Mediácia[9] v podmienkach Slovenskej republiky je inštitútom, ktorý je neoddeliteľný od trestného konania a pokiaľ nie je daný súhlas predsedu senátu alebo samosudcu alebo v prípravnom konaní prokurátora, mediačný úradník ďalej mediáciu vykonávať nemôže. Zmier možno ale aplikovať len v konaní o prečinoch a len so súhlasom obete a páchateľa. Rovnako je otázna aj nestrannosť a nezávislosť probačného a mediačného úradníka, ktorý síce na jednej strane má záujem na úspešnom prejednaní mediácie, na strane druhej však zastupuje aj záujmy štátu, keďže je štátnym zamestnancom. Aj preto by sa malo prehodnotiť postavenie mediačného úradníka a začať uvažovať nad separáciou inštitútu trestnej mediácie od trestného konania ako je to v prípade tzv. civilnej mediácie.

Restoratívne konferencie (ktoré by sme mohli rozdeliť na rodinné skupinové konferencie a spoločenské konferencie) sú od mediácie distingvované tým, že zahŕňajú viac strán ako len obete a páchateľov. Najčastejšie sú nimi rodinní príslušníci, blízki priatelia, ale aj príslušníci polície a iní profesionáli za účasti nestrannej, tretej strany.

**Rodinné skupinové konferencie** (*Family group conferences*) – využívané najmä na Novom Zélande, v Kanade, USA, ale už aj v ČR ako forma odklonu pri trestnom stíhaní mladistvých delikventov. Na nich sa stretáva dieťa spolu so svojou rodinou, obeť a vyškolený profesionál, ktorý využíva svoje skúsenosti, aby rodine poskytol potrebné informácie na vytvorenie plánu nápravy, ako zabrániť ďalšej recidíve ich dieťaťa a individuálnej prevencii kriminality. Ich zámerom je konfrontovať mladistvého páchateľa s následkami spáchaného zločinu a podať pomocnú ruku rodičom, ktorí si nevedia dať rady a majú viac kontrolovať svoje dieťa a zabezpečiť tak jeho rehabilitáciu a potrebnú reparáciu.[10]

**Spoločenské konferencie** (*Community conferences)* – podobne ako rodinné skupinové konferencie slúžia ako forma odklonu. Sú organizované mimovládnymi organizáciami a stretávajú sa na nich obete a páchatelia a akákoľvek zainteresovaná verejnosť (napr. učitelia v prípade mladistvého páchateľa, alebo zamestnávateľ v prípade zamestnanca). Majú podobný cieľ, t. j. zabrániť páchateľovi v ďalšom páchaní trestnej činnosti a monitorovať jeho správanie s tým rozdielom, že kontrolu vykonáva príslušná komunita.[11]

**Kruhy** (*Peacemaking circles)* – adoptované z tradícií domorodcov, etnických komunít severnej Ameriky. Dôraz je kladený na komunitu, prítomné sú i obete, páchatelia, ich rodiny, podporovatelia a zúčastniť sa môžu i akékoľvek zainteresované osoby, či už so znalosťou alebo neznalosťou spáchaného zločinu. Každý účastník má vlastný priestor sa vyjadriť, nesmie byť prerušovaný a keď skončí, slovo dostáva ďalšia strana, postupuje sa v smere hodinových ručičiek. Ich využitie môže mať silný potenciál v rámci väzenstva, či výkonu väzby na podporu reintegrácie prepustených späť do komunity.[12]

## 2 Metodologické východiská riešenej problematiky

Na Slovensku nebol doposiaľ realizovaný výskum/prieskum v oblasti RJ spojený s právom obetí trestných činov na odškodnenie. Ide tak o vôbec prvý kvalitatívny prieskum

[9] § 2 ods. 1 písm. b) zákona č. 550/2003 Z. z. o probačných a mediačných úradníkoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
[10] JOHNSTONE, G., VAN NESS, D. W. 2013. *The meaning of restorative justice. In Handbook of restorative justice,* s. 213-214.
[11] United Nations Office on Drugs and Crime: *Handbook On Restorative Justice Programmes*, 2nd edition, 2020, s. 29.
[12] MASOPUST ŠACHOVÁ, P. 2016. *Restorativní justice v oblasti vězeňství: utopie, nebo výzva?* In: Časopis pro právní vědu a praxi, ročník XXIV, s. 21-26.

obsahovo zameraný na získanie názorov a postrehov odborníkov z oblasti restoratívnej spravodlivosti a trestného práva. Prostredníctvom techniky dotazníka sa pokúsime zistiť, nakoľko by sa RJ ujala ako alternatívne riešenie trestnoprávnych sporov a do akej miery by sa využívala v rámci náhrady spôsobenej škody (tak ujmy na zdraví, ako aj morálnej, psychologickej, či majetkovej škody). Restoratívna spravodlivosť môže mať mimoriadne pozitívny úspech tak pre obete trestných činov, ako i páchateľov, nakoľko je primárne orientovaná na spôsobenú ujmu a nápravu medziľudských vzťahov.

Na začiatku sme si formulovali hlavnú hypotézu nášho prieskumu. Hlavná hypotéza bude:

**H0**: "*Restoratívna justícia ako forma získania náhrady spôsobenej ujmy obete od páchateľa by sa nevyužívala vo vysokej miere ako alternatívny spôsob riešenia trestnoprávnych sporov.*"

Pri riešení predmetnej problematiky sme využili nasledujúce kriminologické metódy a techniky prieskumu:

- *analýza* názorov osôb pracujúcich v oblasti trestného práva a RJ, ktoré prichádzajú do kontaktu s obeťami;
- *dotazník vlastnej konštrukcie* - prostredníctvom techniky dotazníka sa pokúsime kvalitatívne zmapovať, nakoľko by sa RJ ujala ako alternatívne riešenie trestnoprávnych sporov a do akej miery by sa využívala v rámci náhrady spôsobenej škody (tak ujmy na zdraví, ako aj morálnej, psychologickej, či majetkovej škody).
- *metóda syntézy* – ako opak analýzy, ktorá predpokladá postup skladania jednotlivých súčastí do celku. Spolu s analýzou tvorí syntéza základné myšlienkové postupy pri odhaľovaní nových vzťahov a zákonitostí. Syntéza bude využitá pri spracovávaní získaných poznatkov z vykonaných kvalitatívnych analýz a z empirického výskumu.

Za účelom získania relevantných informácií pre projekt vedecko-výskumnej úlohy sme uskutočnili prieskum, ktorého hlavným cieľom bolo osloviť cieľovú skupinu osôb, t. j. odborníkov z aplikačnej praxe v oblasti RJ a viktimológie. Samotný prieskum bol realizovaný v období od 1. 6. 2022 do 30. 6. 2022 na vzorke dvanástich respondentov, pričom išlo o odborníkov z aplikačnej praxe z jednotlivých krajín EÚ vrátane Slovenska. Ako nástroj sme použili už spomínaný dotazník vlastnej konštrukcie, ktorý bol zameraný na získanie bližších údajov a názorov odborníkov k predmetnej problematike. Pokiaľ ide o charakteristiku vzorky prieskumu a jeho reprezentatívnosti, bolo zastúpených deväť mužov a tri ženy vo veku v priemere od 29 do 52 rokov. Vzorka bola tvorená expertmi z oblasti trestného práva a restoratívnej justície – konkrétne probační a mediační úradníci, akademici a osoby, ktoré pracujú v dvanástich členských krajinách EÚ na pozíciách ústredných kontaktných bodov a profesijne sa venujú problematike práv a odškodňovaniu obetí. Išlo o respondentov pochádzajúcich z desiatich európskych krajín, a síce Belgicka, Českej republiky, Chorvátska, Fínska, Francúzska, Holandska, Írska, Nemecka, Slovenskej republiky a Švédska.

Vyplnenie dotazníka bolo anonymné a dobrovoľné. Dotazník bol spracovaný online, prostredníctvom platformy *Microsoft Forms* a respondentom zaslaný prostredníctvom elektronickej pošty z dôvodu operatívnejšieho vybavenia, keďže cieľovou skupinou boli aj osoby žijúce mimo územia SR. Dotazník bol štruktúrovaný formou piatich otvorených otázok doplnených o vlastný, subjektívny názor respondenta. Taktiež bolo odpovedajúcim

umožnené vyjadriť sa i nad rámec položených otázok a vysloviť ďalšie postrehy, myšlienky a odporúčania k tejto problematike. Celkovo vyplnilo dotazník dvanásť respondentov z dvadsiatich oslovených respondentov.

Všetky odpovede na nami kladené otázky a dáta sú k dispozícii v nižšie načrtnutých tabuľkách s označením *Tabuľka č. 1, Tabuľka č. 2, Tabuľka č. 3, Tabuľka č. 4 a Tabuľka č. 5*.

***Tabuľka č. 1***

| **Otázka č. 1: Môže podľa Vášho názoru restoratívna justícia slúžiť ako alternatívny spôsob získania náhrady ujmy (materiálnej, nemateriálnej, morálnej) pre obete? Prosím, odôvodnite.** |
|---|
| **Odpoveď č. 1**: „RJ je vhodnou alternatívou predovšetkým v rovine emocionálnej a nemajetkovej ujmy spôsobenej trestným činom, avšak i mimosúdne vyjednanie majetkovej náhrady škody je preukázateľne rýchlejším a lacnejším variantom oproti súdnemu riešeniu.“ |
| **Odpoveď č. 2**: „Zmyslom RJ nie je náhrada škody.“ |
| **Odpoveď č. 3:** „Morálna, áno; finančná, nie – nakoľko väčšina páchateľov nemá finančné prostriedky na poskytnutie majetkovej kompenzácie.“ |
| **Odpoveď č. 4:** „Nie, podľa platného francúzskeho práva, restoratívna justícia nemôže predstavovať alternatívu k súdnemu konaniu za účelom získania odškodnenia. Práveže, RJ je samostatným inštitútom bez akéhokoľvek dosahu na trestné konanie, a to i v prípade, ak by aj v praxi umožňovala výkon rozhodnutia o náhrade škody uloženého páchateľovi alebo pozitívne vplývala na výkon jeho odsudzujúceho rozsudku.“ |
| **Odpoveď č. 5:** „S ohľadom na princíp a výsledok, RJ môže byť vnímaná ako určitá forma odškodnenia, či už majetkového, nemajetkového alebo morálneho, pokiaľ s tým obeť súhlasí a nie je k takejto dohode nútená, resp. nie je povinná takúto dohodu uzatvoriť.“ |
| **Odpoveď č. 6:** „Áno, pokiaľ sú obete a páchatelia ochotní to zahrnúť v rámci ich restoratívneho procesu. Pokiaľ ide o mediáciu ako formu odklonu, súhlas odškodniť obeť je vo väčšine prípadov podmienkou (respektíve skutočnosť, že páchateľ prijal svoju civilnoprávnu zodpovednosť pre prípad, že obeť sa rozhodne uplatniť právo v civilnom konaní).“ |
| **Odpoveď č. 7**: „Podľa nášho názoru, restoratívna justícia nemôže slúžiť ako náhrada za finančnú kompenzáciu. V prípade, že poškodený utrpel materiálnu škodu, on/ona by potreboval peňažnú náhradu za takúto ujmu. Restoratívna spravodlivosť síce môže slúžiť ako forma pomoci pri emocionálnom zotavovaní sa obete, táto však sama osebe podľa nás nestačí.“ |
| **Odpoveď č. 8:** „Emocionálny zisk z príležitosti priam osa zapojiť do riešenia s páchateľom a povedať mu/jej o dopade škody spôsobenej trestným činom, ako i získania odpovedí na nezodpovedané otázky možno taktiež vnímať ako formu odškodnenia pre obete. Táto môže byť užitočná, avšak finančné odškodnenie je taktiež potrebné.“ |
| **Odpoveď č. 9:**<br>„Predbežná poznámka k terminológii<br>Navrhujem používať termín „reparácia“ v spojitosti s restoratívnou justíciou a termín „odškodnenie“ pre oblasť odškodňovania obetí (viď Smernicu EÚ č. 2004/80/EC), aby sa predišlo nedorozumeniam. V princípe, odškodňovanie obetí a restoratívna justícia sú dva rôzne inštitúty a stanoviť hranice medzi nimi môže byť náročné. O to viac, keď rovnaký termín („odškodnenie“) je použitý v oboch oblastiach, môže dôjsť k nedorozumeniam.<br><br>Podľa môjho názoru nemôže restoratívna justícia vo všeobecnosti nahradiť iné konania (viď odpoveď na otázku č. 5). Avšak v osobitných prípadoch môže poslúžiť ako alternatívny spôsob získania nápravy a môže dopĺňať konvenčné trestné konania.<br>V tejto súvislosti, mediácia medzi obeťou a páchateľom (ďalej len „mediácia“) je nástrojom restoratívnej justície v Nemecku a bola zakotvená v samostatných trestných procesoch/trestnom práve procesnom.<br>Nápravy sú zvyčajne imanentnou súčasťou dohôd uzatvorených v rámci mediácie. To však ale |

neznamená, že súčasťou takýchto dohôd je i reparácia materiálnych škôd a plné uspokojenie nároku na náhradu škody spadajúce pod civilné právo. Preto možnosť domáhať sa širších a pokračujúcich nárokov v iných súdnych konaniach sa všeobecne nestáva obsolentným. Môže sa však stať postrádateľným v prípade, ak obeť nemá viac záujem získať reparáciu po absolvovaní mediácie.

Restoratívna spravodlivosť v Nemecku teda nemôže predstavovať tak alternatívu ako aj úplnú náhradu za odškodnenie poskytnuté štátom, vzhľadom na jej samotný účel: odškodnenie, ktoré poskytuje štát na základe zákona o odškodňovaní obetí trestných činov (tzv. OEG), spoločnosť preberá zodpovednosť za následky škody na zdraví spôsobené trestným činom."

**Odpoveď č. 10:** „***Fond pre štátne odškodňovanie*** (v holandčine Schadefonds Geweldsmisdrijven) je toho názoru, že uznanie môže byť obetiam poskytnuté niekoľkými spôsobmi. Jednak je to poskytnutím finančného odškodnenia zo strany štátu alebo prostredníctvom restoratívnej justície. Poskytnutie peňažnej pomoci v mene štátu je súčasťou „balíka" právnej pomoci poskytovanej Fondom pre štátne odškodňovanie. Iné organizácie pôsobia v Holandsku za účelom poskytovania služieb restoratívnej justície: ***Openbaar Ministerie*** (www.om.nl/onderwerpen/mediation) a ***Rechtspraak*** (www.rechtspraak.nl/onderwerpen/mediation/mediation-in-strafzaken) v prípade, ak ide o mediáciu v trestných veciach. Ďalšou organizáciou je ***Perspectief Herstelbemiddeling*** (www.perspectiefherstelbemiddeling.nl) v prípade, ak ide o mediáciu nezávislú od trestného konania. V prípade, ak má obeť otázky týkajúce sa restoratívnej justície, Fond pre štátne odškodňovanie ju odkáže na uvedené organizácie."

**Odpoveď č. 11:** „Áno, môže. Prostredníctvom mediácie má obeť a páchateľ možnosť prediskutovať duševné a majetkové škody spôsobené obeti v dôsledku trestného činu a možnosť dohodnúť sa na opatreniach nápravy týchto škôd."

Po zhrnutí možno konštatovať, že prevažná väčšina respondentov (9 z 11 odpovedí) sa zhodla na tom, že restoratívna justícia nemôže poslúžiť ako alternatívny spôsob pre získanie čisto peňažného odškodnenia pre obete trestných činov. Spoločným znakom odpovedí sa stal prevažný názor respondentov, že táto môže predstavovať vhodný priestor pre morálne, resp. nemajetkové naplnenie potrieb obetí.

***Tabuľka č. 2***

| **Otázka č. 2: Ako sú obete trestných činov informované o restoratívnej justícii? Sú taktiež informované o možnosti získania odškodnenia prostredníctvom programov restoratívnej justície (napr. mediácie)?** |
|---|
| **Odpoveď č. 1: „**V ČR sú obete trestných činov informované políciou o svojich právach (s odkazom na zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů - odkaz na restoratívnu justíciu je zakotvený v zákone). Informácie poskytuje taktiež ***Probačná a mediačná služba***, ktorá je kľúčovým poskytovateľom starostlivosti o obete. V ČR poskytuje obetiam podporu taktiež niekoľko neziskových organizácií. Miera informovanosti môže vyť vždy väčšia, ale domnievam, sa, že na tom ČR nie je v tomto ohľade až tak zle." |
| **Odpoveď č. 2:** „a) políciou. b) neaplikovateľné v našej krajine (IE)." |
| **Odpoveď č. 3:** „Neaplikovateľné vzhľadom na odpoveď na otázku č. 1." |
| **Odpoveď č. 4: „**Čo sa týka restoratívnej justície v Chorvátsku využíva sa mediácia medzi páchateľom a obeťou vo fáze predsúdneho konania pre mladistvých a blízkym veku mladistvých páchateľov na báze dobrovoľnosti. Pokiaľ teda mladistvý spĺňa túto špeciálnu povinnosť, nebude odkázaný na súd, pričom ide o alternatívne opatrenie, t. j. odklon.<br>Od roku 2011 platí nový zákon o súdoch pre mladistvých, ktorý zakotvil možnosť mimosúdnej dohody ako nezávislej, osobitnej povinnosti. Súd na základe nej môže mladistvému páchateľovi uložiť jednu alebo viacero povinností v prípade, ak uzná, že je potrebné vplývať na páchateľa a jeho správanie vhodnými obmedzeniami alebo zákazmi. Súd môže, okrem iných, uložiť mladistvému páchateľovi povinnosť:<br>1) ospravedlniť sa poškodenému/obeti, |

| |
|---|
| 2) napraviť škodu spôsobenú trestným činom podľa jeho / jej schopností<br>Formou ospravedlnenia a iných povinností, môže byť i poskytnutie finančného odškodnenia ako spôsobu nápravy, pokiaľ sa na tomto obeť s páchateľom dohodli.<br>Obeť je o tejto možnosti informovaná po spáchaní trestného činu a taktiež je i informovaná o špeciálnych povinnostiach, ktoré môže súd páchateľovi nariadiť v procese mediácie.“ |
| **Odpoveď č. 5: „**V Belgicku sú tieto informácie poskytované obetiam pri podávaní trestného oznámenia na polícii a opakovane i v ďalších štádiách trestného konania (napr. v písomnom rozhodnutí prokurátora o zastavení trestného stíhania, v písomnom liste, ktorý obeť obdrží počas výkonu rozhodnutia o treste odňatia slobody páchateľa). Taktiež sú k dispozícii viaceré brožúry na webových stránkach a informácia o možnosti využitia mediácie je obetiam dostupná na stránkach organizácií na pomoc a podporu obetiam.“ |
| **Odpoveď č. 6: „**Počas policajného vyšetrovania je tak obeti, ako aj páchateľovi poskytnutá možnosť participovať na mediácii. Podmienkou je obojstranný súhlas.“ |
| **Odpoveď č. 7: „**V zmysle Smernice EÚ o obetiach trestných činov (Smernica č. 2012/29/EC) írske platné právo (zákon o trestnoprávnej justícii a o obetiach trestných činov, 2017) poskytujú policajné autority obetiam v rámci prvého kontaktu informácie o mechanizme írskeho odškodňovania, ako i o možnosti využitia restoratívnej justície.<br><br>Okrem uvedeného, informácia o restoratívnej spravodlivosti je taktiež dostupná obetiam zo strany Probačnej a mediačnej služby, Väzenskej služby a prostredníctvom niekoľkých mimovládnych, komunitných organizácií.“ |
| **Odpoveď č. 8: „**V princípe, ***Fond pre štátne odškodňovanie*** neinformuje obete o restoratívnej justícii. Podľa názoru Fondu pre štátne odškodňovanie, je toto úlohou organizácií, ktoré pomáhajú obetiam prakticky, emocionálne a sociálne ako je ***Pomoc Obetiam v Holandsku*** (www.schlachtofferhulp.nl) Organizácie vystupujú ako mediátori a taktiež informujú obete o možnostiach využitia restoratívnej justície.“ |
| **Odpoveď č. 9:** „Pokiaľ je prípad vhodný na mediáciu, policajt alebo prokurátor je povinný informovať podozrivého/páchateľa a obeť o možnosti podstúpiť mediáciu.“ |

Po vyhodnotení odpovedí sme dospeli k záveru, že obete sú v prevažnej miere o práve na restoratívnu justíciu informované prostredníctvom policajných orgánov v priebehu vyšetrovania. Taktiež sú obete informované v niektorých členských krajinách i zo strany organizácií na pomoc a podporu obetiam.

***Tabuľka č. 3***

| **Otázka č. 3: Máte skúsenosť s realizáciou projektu zameraného na restoratívnu justíciu vo Vašej krajine? V prípade, ak áno, zahŕňal v sebe projekt možnosť získania odškodnenia pre obete?** |
|---|
| **Odpoveď č. 1: „**V ČR je v súčasnej dobe realizovaný medzinárodný projekt ***Restorative Justice: Strategies for Change***, v rámci ktorého sú realizované dielčie aktivity smerujúce k rozvoju využívania restoratívnych nástrojov vo všetkých fázach trestného konania (viac info tu: https://restorativni-justice.cz/projekt/#projektove-aktivity ). Ide zatiaľ o prvotnú fázu zameranú na zvyšovanie povedomia o restoratívnej justícii. V jednotlivých prípadoch boli v minulosti uskutočnené projekty ako ***Victim Impact Training*** (česky Vnímám i Tebe), ***Building Bridges*** atď., ktoré boli založené na restoratívnych princípoch. Z parciálnych hodnotení vyplynul pozitívny prínos pre obete i páchateľov, ktorí sa do projektov zapojili. Otázka náhrady škody v nich primárne riešená nebola.“ |
| **Odpoveď č. 2:** „Áno – špecificky v oblasti mladistvých páchateľov. Avšak, finančné odškodnenie nebolo riešené.“ |
| **Odpoveď č. 3:** „Neaplikovateľné vzhľadom na odpoveď na otázku č. 1.“ |
| **Odpoveď č. 4: „**Čo sa týka trestnej mediácie (mediácie paralelnej k trestnému konaniu) kampane organizujú dve známe mediačné služby. Určite je spomínaná (získanie odškodnenia pre obete, pozn. |

autora), no nejde o najdôležitejší cieľ restoratívnych procesov.“

**Odpoveď č. 5:** „***Výbor pre odškodňovanie*** nemá vedomosť o takom projekte.“

**Odpoveď č. 6:** Restoratívna justícia je aktívne propagovaná neziskovými a komunitne založenými organizáciami. Tieto aktivity nezvýrazňujú, resp. neobjavujú možnosť získania odškodnenia.

**Odpoveď č. 7:** „Keďže reparácie sú esenciálnou súčasťou dohôd dosiahnutých v rámci mediácie medzi obeťou a páchateľom, obe otázky možno zodpovedať kladne. Za účelom zvýšenia povedomia a prijatia mediácie medzi členmi systému trestného práva a orgánmi činným v trestnom konaní sú v tejto oblasti vydávané špeciálne publikácie, konané konferencie a tréningy, aby sa zvýšilo jej využívanie v praxi.“

Možno zhrnúť, že prevažná väčšina respondentov (6 zo 7 odpovedí) uviedla, že nemá skúsenosť/vedomosť o projekte zameranom na restoratívnu justíciu, dvaja respondenti navyše uviedli, že peňažná náhrada škody nebola v rámci týchto projektov riešená, resp. nepredstavovala dôležitý aspekt v tejto oblasti.

***Tabuľka č. 4***

| **Otázka č. 4: Aké typy reparácie by mal ideálny restoratívny model predstavovať na to, aby mohlo dôjsť k náprave škody obete? (napr. materiálne, nemateriálne, osobnostné). Môže podľa Vás tento spôsob prispieť i k náprave páchateľa?** |
|---|
| **Odpoveď č. 1:** „Páchatelia sú o možnostiach využitia RJ informovaní prostredníctvom zamestnancov väznice, ktorí im v prípade záujmu poskytujú potrebné informácie či sprostredkúvajú kontakt na poskytovateľov daných programov. Z realizovaných dielčích prieskumov (napr. Building Bridges) sa zdá, že dosah na páchateľa je znateľný.“ |
| **Odpoveď č. 2** „n/a. Z času na čas súd rozhodne o zaplatení náhrady škody obeti, resp. v prípade absencie obete ako strany charite, avšak to len v kontexte trestného procesu a nie restoratívnej praxi.“ |
| **Odpoveď č. 3:** „Neaplikovateľné vzhľadom na odpoveď na otázku č. 1.“ |
| **Odpoveď č. 4:** „Možnosť poskytnutia odškodnenia môže slúžiť ako forma rehabilitácie tak pre obeť, ako aj páchateľa.“ |
| **Odpoveď č. 5:** „Čo sa týka mediácie ako odklonu, prokurátor vyberie prípady vhodné na mediáciu v trestnom konaní, pričom informácie (taktiež aj o odškodnení) poskytujú kompetentné služby tzv. Komunít (justičných domov), ktoré sú zodpovedné za organizáciu takejto mediácie. Pokiaľ ide o mediáciu v civilnom konaní (všeobecná mediácia), tieto informácie sa nachádzajú v pripravenom letáku. Vo väzniciach informujú väzňov dve uznávané asociácie, a to formou lepenia plagátov a iných materiálov.“ |
| **Odpoveď č. 6:** „V našej krajine absentuje takýto program.“ |
| **Odpoveď č. 7:** „V praxi nie sú restoratívne programy integrované do schémy odškodňovania obetí trestných činov v Írsku. Páchatelia sú oboznámení (mimo schémy štátneho odškodňovania) o možnosti dobrovoľného poskytnutia náhrady škody pre obete, pokiaľ je to pre konkrétnu vec relevantné.<br><br>Rozhodne to môže prispieť k náprave páchateľa v rámci „nápravy vzťahov“ a taktiež aj k podpore zotavovania sa obetí. Avšak záväzok nahradiť škodu obeti musí byť zhodný s kapacitou/schopnosťou páchateľa tak učiniť, inak môže dôjsť k ďalšej viktimizácii obete. Posúdenie takejto schopnosti a kontrola vykonateľnosti by si vyžadovala nový model administratívy a zodpovednosti.“ |
| **Odpoveď č. 8:** „Čo sa týka prvej časti otázky:<br>Paragraf 6, odsek 136 nemeckého Trestného poriadku vo vhodných prípadoch reguluje právo obvineného byť informovaný o možnosti mediácie medzi obeťou a páchateľom počas výsluchov.<br><br>Čo sa týka druhej časti otázky:<br>V princípe môže RJ slúžiť rehabilitačným záujmom oboch strán, |

• pre obeť ide o dôvody uvedené v odpovedi na otázku č. 1, pozn. – podstatné tu je, že obeť akceptuje výsledok mediácie ako dohodu;

•pre páchateľa.
S porovnaním s trestom, mediácia dáva páchateľovi voľbu konštruktívneho prijatia zodpovednosti a nápravy spôsobených škôd. Konfrontáciou s obeťou zoči-voči a s priamym čelením následkov trestného činu, existuje väčšia šanca, že páchateľ pochopí nesprávnosti svojho konania a prijme adekvátne zmeny v jeho/jej budúcom správaní, čím súčasne znižuje riziko vlastnej recidívy.“

**Odpoveď č. 9:** „Pre viac informácií by sme Vás radi odkázali na vyššie spomenuté organizácie.“

**Odpoveď č. 10:** „Taktiež aj páchatelia sú informovaní o možnosti podstúpenia mediácie. Prostredníctvom nej sú strany schopné mať rozhodujúci vplyv na riešenie vlastného prípadu, ako i jeho rozhodnutí. ide o rýchlejší a oveľa jednoduchší proces ako súdne konanie pre obe zainteresované strany.“

Spoločnou črtou odpovedí všetkých (desiatich) respondentov na tieto dve otázky bola skutočnosť, že žiaden z nich sa nevyjadril k prvej otázke, a síce, že aké typy reparácie by mal podľa ich mienky predstavovať ideálny restoratívny model. Pokiaľ ide o odpovede na druhú otázku, možno zhrnúť, že viacero respondentov pripustilo rehabilitačný účinok pre páchateľa trestného činu. Nad rámec odpovedí, polovica respondentov (piati) sa vyjadrila aj o forme rehabilitácie pre obete.

***Tabuľka č. 5***

**Otázka č. 5: Vedeli by ste si predstaviť, že by sa otázka náhrady škody spôsobenej trestným činom stala neoddeliteľnou súčasťou modelu restoratívnej justície? V prípade, ak áno, dokázala by restoratívna justícia nahradiť trestné/civilné/iné súdne konanie v prípade získania odškodnenia pre obete? Prosím zdôvodnite.**

**Odpoveď č. 1:** „V súčasnej situácii sa domnievam, že česká justícia nie je pripravená na takto radikálnu zmenu. Restoratívna justícia predstavuje efektívny "doplnok" súčasnej klasickej justície. Zmene systému musí predchádzať široká diskusia so zapojenými stakeholdermi, predovšetkým justičným aparátom. Bez efektívnej spolupráce jednotlivých zložiek by ani programy restoratívnej justície nemohli fungovať.“

**Odpoveď č. 2**: „Nie. Možnosť, ktorá by zrejme mala byť preskúmaná, avšak viď odpoveď na otázku č. 1“

**Odpoveď č. 3:** „Neaplikovateľné vzhľadom na odpoveď na otázku č. 1.“

**Odpoveď č. 4: „**Toto je veľmi komplexná otázka, no bolo by to možné, že by sa odškodnenie stalo pevnou súčasťou modelu restoratívnej justície.

Model RJ ale nie je jediným v rámci trestného práva a zrejme by nemohol nahradiť trestné/civilné/iné súdne konania v prípade získania odškodnenie kvôli rozličným praktickým problémom a často aj kvôli ťažkostiam v praktickom vymáhaní peňažného odškodnenia.“

**Odpoveď č. 5:** „Nie, môže byť jeho súčasťou, avšak pokiaľ sa bavíme o mediácii ako paralele k (súdnym) konaniam, existuje taká možnosť, no nemalo by byť povinnosťou strán dosiahnuť dohodu v rámci tejto konkrétnej otázky.“

**Odpoveď č. 6:** „Nemáme vedomosť o takomto programe restoratívnej justície. Podľa nášho názoru to závisí od toho, či má páchateľ finančné prostriedky na zaplatenie odškodnenia, a taktiež aj na dobrovoľnej participácii na takomto programe. Pokiaľ by sa stalo podmienkou, že obeť sa musí stretnúť s jeho / jej páchateľom, mohlo by ju to odradiť od uplatňovania svojho nároku v prvom rade.“

**Odpoveď č. 7:** „V kontexte írskeho obyčajového práva a veľmi striktného odčlenenia trestného a civilného práva (rozdelenia, ktoré je zrejme menej prízvukované v mnohých civilnoprávnych európskych jurisdikciách) si len ťažko predstaviť, že by restoratívna spravodlivosť nahradila civilné konania. Priznania peňažnej kompenzácie za zranenia vzniknuté v dôsledku trestného činu sú

podložené žiadosťou, ktorá je právne ošetrená tzv. Usmerneniami, ktoré stanovujú presné pravidlá pre priznanie odškodnenia za zranenia spôsobené trestným činom.

Mechanizmus odškodňovania, ktorý funguje v Írsku je nastavený čisto pre priznanie odškodnenia obetiam násilných trestných činov. Operuje mimo súdneho systému.

Restoratívna justícia je podložená princípmi navrátenia do pôvodného stavu a nápravy – takéto navrátenie znamená rôzne veci pre rôznych ľudí a to v rôznych kontextoch. Mali by sme vážnu obavu, že podstata restoratívnej intervencie by mohla byť vymiznutá v prípade, ak by sa odškodnenie stalo pevnou zložkou restoratívneho procesu. Nezapadalo by to do jestvujúcej globálnej paradigmy o restoratívnej justícii.“

**Odpoveď č. 8:** „Čo sa týka prvej časti otázky:
Vzhľadom na to, že restoratívna spravodlivosť by stratila jej flexibilný zmysel, ak by sa náprava stala neoddeliteľnou / pevnou súčasťou v každom osobitnom prípade, musíme na túto otázku odpovedať záporne. V prípade, ak by sa odškodnenie stalo neodškriepiteľnou súčasťou mediácie, toto explicitne odmietame.

Pokiaľ ide o druhú časť otázky:
Nápravy sú zvyčajne podstatnou súčasťou vyjednanej dohody v kontexte mediácie. Nepredstavujú len obyčajnú náhradu škody za spôsobenú ujmu. Je prirodzené, že obeť súhlasí s výsledkom mediácie a s mimosúdnou dohodou. Podľa nás (úspešná) mediácia nemôže vo všeobecnosti nahradiť iné súdne konania. Typickým príkladom sú závažné trestné činy, pri ktorých môže dôjsť k súdnemu potrestaniu páchateľa, hoci trest môže byť znížený s ohľadom na výsledok mediácie. Úspešná mediácia neznamená, že si obeť nemôže ďalej uplatňovať svoje nároky na náhradu škody v rámci civilného práva. V niektorých špecifických prípadoch však úspešná mediácia môže znamenať postrádateľnosť ďalších súdnych konaní, napríklad, ak sa ďalšie trestné stíhanie páchateľa javí byť nepotrebným alebo ak obeť nemá viac záujem dosiahnuť nápravu.“

**Odpoveď č. 9:** „Vo všeobecnosti (momentálne) nemožno právne konanie nahradiť restoratívnou justíciou. Dôvodom je dobrovoľná báza na restoratívnu justíciu v Holandsku. Pre viac informácií by sme Vás radi odkázali na vyššie spomenuté organizácie.“

**Odpoveď č. 10: „**Áno. Právo obete na odškodnenie môže vo Fínsku vzniknúť aj na základe písomnej dohody dosiahnutej v rámci mediácie medzi obeťou a páchateľom.“

Pokiaľ ide o prvú časť otázky, prevažná väčšina respondentov zhodne uviedla, že si v súčasnosti nedokáže predstaviť model, v rámci ktorého sa náhrada škody spôsobenej trestným činom stala neoddeliteľnou súčasťou RJ. Len jeden respondent pripustil, že by sa otázka odškodnenia mohla stať pevnou súčasťou takéhoto modelu. Taktiež sa rovnaký počet respondentov zhodol na tom, že restoratívna spravodlivosť nemôže predstavovať náhradu (či už čiastočnú alebo úplnú) za akékoľvek súdne konanie. Najčastejšie uvádzanými dôvodmi proti bola praktická nevymožiteľnosť odškodnenia s ohľadom na majetkové pomery páchateľa, ako i pretrvávajúca paradigma a zaužívaný model v jednotlivých krajinách.

## 3 Vyhodnotenie informácií získaných z prieskumu

Na základe výstupov z dotazníka a ich interpretácií možno konštatovať, že je restoratívna spravodlivosť vnímaná ako skôr rozpačitá a nie úplne vhodná voľba pre uspokojenie potrieb obetí, najmä za účelom získania náhrady trestným činom spôsobenej ujmy. Hoci dôvody sa rôznili, celkovo medzi respondentmi prevládol väčšinový názor, že RJ síce môže byť vhodnou alternatívou, no skôr v rovine nemajetkovej/morálnej náhrady škody, než čisto majetkovej/finančnej ujmy. Najčastejšie uvádzanými dôvodmi boli: nedostatok peňažných prostriedkov zo strany páchateľa; fakt, že zmyslom nie je číro materiálna náhrada škody, ale skôr emocionálne uspokojenie potrieb obetí; praktická nevymožiteľnosť nároku. Taktiež bol vyslovený prevládajúci názor, že akékoľvek dohody dosiahnuté medzi obeťou

a páchateľom v rámci restoratívneho procesu nepodliehajú schváleniu súdu a nie sú súčasťou trestného, ani civilného sporového konania, tobôž aj v otázke rozhodovania o vine a treste páchateľa. Pokiaľ ide o informovanosť obetí o možnosti získania odškodnenia formou RJ, možno zhrnúť, že obete sú na jednej strane relatívne vo veľkej miere informované o RJ ako takej, avšak nie špecificky o možnosti získania odškodnenia. Napokon možno zhrnúť, že hoci odpovede na otázky sa rôznili, prevažná väčšina respondentov sa zhodla na tom, že restoratívna justícia neobstojí či už ako náhrada alebo samostatný inštitút za akékoľvek súdne konanie.

Výsledky získané teoretickým zosumarizovaním poznatkov získaných z prieskumu a empirickou analýzou aplikačnej praxe v oblasti práv obetí môžu priviesť mnohých odborníkov k zamysleniu sa nad danou problematikou, vyvolať odborné diskusie s expertmi z aplikačnej praxe v danej problematike a námety na nové hypotézy, pomôcť odstrániť zistené nedostatky vyskytujúce sa v aplikačnej praxi a zlepšiť fungovanie a efektívnosť práv a potrieb obetí vrátane ich práva na RJ, a to nielen vo viktimologickej, ale aj policajnej a aplikačnej praxi vo všeobecnosti.

Po konzultácii s Katedrou kriminológie Akadémie Policajného zboru v Bratislave budeme získané poznatky prezentovať aj v rámci už schváleného vedeckovýskumného projektu s názvom „*Implementácia zákona o obetiach trestných činov do policajnej a viktimologickej praxe*“, čo by prispelo k zvýšenej informovanosti odbornej verejnosti o riešenej problematike. Výstupy z tohto projektu, ktorých súčasťou je aj čiastková vedeckovýskumná úloha č. 2 s názvom „*Postavenie a práva obetí TČ v systémoch preventívnych politík vybraných krajín Európskej únie*“ budú v tejto reflektované.

Na základe interpretácií dát získaných z dotazníkového prieskumu sme dospeli k záveru, že došlo k jednoznačnému potvrdeniu nami formulovanej hypotézy H0, t. j. že by sa restoratívna justícia nevyužívala ako alternatívny spôsob riešenia trestnoprávnych sporov v otázke získania odškodnenia pre obete.

## Záver

V štúdii sa snažíme nájsť prienik medzi restoratívnou justíciou a získaním náhrady škody spôsobenej trestným činom pre obete. Pozornosť sme upriamili na zistenie a analýzu názorov na relevantnej vzorke dvanástich odborníkov z aplikačnej praxe, t. j. osôb, ktoré pracujú v jednotlivých členských krajinách ako právnici, kriminológovia, probační a mediační úradníci a profesijne sa venujú i problematike práv a odškodňovaniu obetí. Prostredníctvom techniky dotazníka sme sa pokúsili kvalitatívne zistiť, nakoľko by sa restoratívna justícia ujala ako alternatívne riešenie trestnoprávnych sporov a do akej miery by sa využívala v rámci náhrady spôsobenej škody (tak ujmy na zdraví, ako aj morálnej, psychologickej, či majetkovej škody). Hlavným zistením nášho prieskumu bol prevládajúci názor prevažnej väčšiny špecialistov v oblasti trestného práva a viktimológie, ktorí sa zhodli na tom, že restoratívna justícia nemôže čiastočne, ani úplne nahrádzať trestné (ani iné súdne) konania v otázke získania odškodnenia pre obete trestných činov.

## Literatúra

JOHNSTONE, G., VAN NESS, D. W. *The meaning of restorative justice*. In Handbook of restorative justice. New York: Routledge, 2013. s. 213-214.

MASOPUST ŠACHOVÁ, P.: *Restorativní justice v oblasti vězeňství: utopie, nebo výzva?* In: Časopis pro právní vědu a praxi, ročník XXIV. 2016. s. 21-26.

STRÉMY, T. (ed.): *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v teoretických súvislostiach*.

Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Trnava: Leges, 2014. 544 s. ISBN ISBN 978-80-7502-034-5.

STRÉMY, T., KURILOVSKÁ L., VRÁBLOVÁ M.: *Restoratívna justícia*. Praha: Leges, 2015. s. 344. ISBN 978-80-7502-075-8.

**Internetové publikácie**

UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS NAD CRIME: *Handbook On Restorative Justice Programmes, 2nd edition*, 2020. s. 126. [online]. [cit. 30.06.2022]. Dostupné na internete: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/2001146_Handbook_on_Restorative_Justice_Programmes.pdf

EUROPEAN COMMISION: *Strengthening victims' rights: from compensation to reparation, Report of the Special Adviser J, Milquet to the President of the European Commission, Jean-Claude Juncker,* 2019, s. 64

[online]. [cit. 30.06.2022]. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/strengthening_victims_rights_-_from_compensation_to_reparation_rev.pdf

**Zákony**

Zákon č. 550/2003 Z. z. o probačných a mediačných úradníkoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov.

**Key words:** restorative justice, compensation, reparation, victim.

**Summary**

In the study, we have tried to find a way through the restorative justice on one hand and obtaining compensation of the victims on the other hand. We have focused on a finding and analyzing the opinions of twelve experts from Member States working as lawyers, criminologists, probation and mediation officers who also professionally deal with the victims' rights and compensation. Using the questionnaire technique, we have tried to analyse if and in what extent the restorative justice could serve as the alternative solution regarding victims' compensation for the damages (i.e. personal injuries, moral, psychological, material or non-material damage). The main finding of our survey was the prevailing opinion of the vast majority of experts in the field of criminal law and victimology who agreed that restorative justice cannot partially or completely replace criminal (or other judicial) proceedings in the matter of crime victims' compensation.

*JUDr. Tomáš Horeháj*
*externý doktorand Katedre kriminológie A PZ*
*e-mail: tomas.horehaj@akademiapz.sk*

Recenzenti: pplk. doc. JUDr. Monika Hullová, PhD., mjr. Mgr. Michaela Kiššová, PhD.